

A perfekcionista énbemutatós jellemzői magyar tanulók körében

Nagy-Szabó Zoltán^{1*} és D. Molnár Éva²

¹ Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Magyarország

² Szegedi Tudományegyetem Magatartástudományi Intézet, Magyarország

EREDETI KÖZLEMÉNY

Beérkezett: 2022. október 3. • Átdolgozott kézirat érkezett: 2023. április 19. • Elfogadva: 2023. június 28.

Megjelent az interneten: 2023. augusztus 29.

© 2023 A szerző(k)

Háttér és célkitűzések: A perfekcionista énbemutatós viszonylag kevésbé kutatott területnek számít a perfekcionizmus szakirodalmában. Azokat a személyközi megnyilvánulásokat foglalja magában, melyekkel a perfekcionista a saját megítélésüket próbálják javítani (pl. környezetük előtt elrejtik tökéletlenségeiket, egy idealizált képet mutatnak magukról). Kutatásunk célja az volt, hogy megvizsgáljuk a perfekcionista énbemutatós összefüggéseit a társas önértékeléssel, az önhátráltatással, valamint a tanulmányi elégedettséggel és néhány családi háttértenezővel, hogy ezáltal komplexebb képet kapjunk a perfekcionista viselkedés jellemzőiről. **Módszer:** Az adatgyűjtés 2019 szeptemberétől decemberig tartott, és 192 középiskolás diák vett benne részt online ($N = 124$) és papír ($N = 68$) alapon. Kérdőívcsomagunk a perfekcionista énbemutatós (PSPS-JR, 2011), a társas önértékelés (SSES, 2011) és az iskolai önhátráltatás (ASHS, 2001) magyarra fordított változatait, valamint 11 iskolai elégedettséggel és továbbtanulással kapcsolatos kérdést tartalmazott. **Eredmények:** A kutatáshoz használt kérdőívek jóságmutatói mind megfelelőek voltak. A perfekcionista énbemutatós mindhárom dimenziója direkt hatással van a tanulók társas önértékelésére, amit az önhátráltatás mediáló hatása nem befolyásol. A perfekcionista énbemutatós a 14–15 évesek körében volt a legjellemzőbb, és a lányok mutatták a legmagasabb értékeket a hibák elrejtése alskálán. Az önhátráltatás magasabb énréklámozással, hibák elrejtésével és alacsonyabb iskolai elégedettséggel járt együtt. A pozitív tanulmányi attitűd (iskolába járás szeretete, jó jegy fontossága, iskolai teljesítménnyel való elégedettség, továbbtanulási szándék) az énréklámozásnak pozitív, az önhátráltatásnak negatív előrejelzője. **Következtetések:** Eredményeink alapján a perfekcionista énbemutatós társas önértékelésre gyakorolt direkt hatása miatt érdemes a jövőben nagyobb hangsúlyt fektetni a perfekcionista énbemutatós társas aspektusainak feltárására.

KULCSSZAVAK

perfekcionizmus, perfekcionista énbemutatós, társas önértékelés

* Levelező szerző. E-mail: zoltanoov@gmail.com

BEVEZETÉS

A perfekcionizmus kutatása a nyolcvanas évek végén, kilencvenes évek elején indult virágzásnak, és azóta is töretlenül népszerű téma mind a klinikai pszichológia, mind a neveléstudomány világában. Kezdetben kizárólag negatív, önsorsrontó tulajdonságként hivatkoztak rá (Burns, 1980), azonban az elkövetkezendő évtizedek többdimenziós modelljei árnyalták ezt a képet.

Az új modellek többféle szemszögből közelítették meg a fogalmat: voltak, akik a túlzó elvárások iránya alapján különböztették meg a perfekcionistaikat (Hewitt és Flett, 1991), míg voltak, akik a kialakulás okaira, a perfekcionizmus okozta problémákra, valamint ezek forrásaira fókuszáltak (Frost, Marten, Lahart és Rosenblate, 1990). Mások az irreálisan magas elvárások és az aktuálisnak vélt teljesítmény között észlelt diszkrepancia alapján hoztak létre kategóriákat (Slaney, Rice, Mobley, Trippi és Ashby, 2001). Minden modellben közös pont volt, hogy két alapvető – adaptív és maladaptív – dimenzió mentén csoportosították az összetevőket, amelyek a perfekcionista személy szempontjából egyrészt pozitív, másrészt pedig kifejezetten káros összefüggéseket mutattak az egyén önbecsülésével, jóllétével és mentális egészségével kapcsolatban (Stoeber és Otto, 2006).

Az imént említett modellek mind vonásként, avagy a személyiség időben és kontextusban stabil részeként tekintenek a perfekcionizmusra. Azonban születtek olyan alternatív megközelítések is, melyek nem azt vizsgálták, hogy miképp lehet jellemezni a perfekcionista személyiséget, hanem azt, hogyan viselkednek társas helyzetekben (Hewitt és mtsai, 2003), vagy hogy milyen automatikus, tökéletességgel kapcsolatos gondolataik és merev gondolkodási sémáik vannak (Flett, Hewitt, Whelan és Martin, 2007). Kutatásunk középpontjában a perfekcionista személyközi aspektusa, a perfekcionista énbemutató áll, melynek jellemzőit, valamint a társas önértékeléssel és önhátráltatással való összefüggéseit vizsgáltuk.

A perfekcionista énbemutató értelmezése

A perfekcionista énbemutató (perfectionistic self-presentation, PSP) a perfekcionizmus személyközi aspektusait hivatott megragadni, konkrét viselkedési mintázatok mentén. Míg a vonások és diszpozíciók a személyiség kontextusban és időben stabil elemei, a perfekcionista énbemutató egy védekező kognitív és viselkedési stratégia, melyet a perfekcionista elsajátítanak annak érdekében, hogy tökéletes képet alakítsanak ki a környezetük, különös tekintettel a számukra fontos személyek felé (Mackinnon és mtsai, 2011). Mindebből következik, hogy a perfekcionista énbemutató leginkább társas helyzetekben aktiválódik, és szituációról szituációra változhat (Hewitt és mtsai, 2003).

A téma kutatóinak feltűnt, hogy egyes perfekcionistaakra jellemző, hogy környezetük felé tudatosan egy idealizált képet vetítenek önmagukról, meggyőzve társaikat önnön tökéletességükről. Továbbá különösen ügyelnek rá, hogy mások ne lássák őket hibázni, vagy ne szerezzenek tudomást hiányosságaiukról. A fogalom kutatásának relevanciája, hogy részletesebb és árnyaltabb képet képes adni a perfekcionizmusról, ugyanis hiába mutat két perfekcionista hasonló értékeket az egyes mérőeszközök alapján, könnyen lehet, hogy diszpozíciójuk egész más viselkedési formákat fog belőlük kiváltani társas helyzetekben. Egy gyakorlati példát említve, a munkatársak vagy tanárok felől érkező szorongató elvárások hatására valaki ingerültté és ellenségesé válik, míg mások csöndben igyekeznek mindent megtenni annak érdekében, hogy megfeleljenek környezetüknek (Hewitt és Flett, 1993).

A perfekcionista énbemutató fogalma a perfekcionizmus kutatásának felvirágzását követően tíz évvel, a kétezres évek elején került bevezetésre, és három dimenzió mentén határozták meg (Hewitt és mtsai, 2003). A fogalom első dimenziója a *perfekcionista énképzés* (perfectionistic self-promotion, PSP). Ez a dimenzió magában foglalja azokat a viselkedési formákat, amelyek révén a perfekcionista kiemelkedő tudásukról, képességeikről és tehetségükről próbálnak meggyőzni másokat, amivel környezetük elismerését kívánják elnyerni belső bizonytalanságuk enyhítése érdekében (Chen és mtsai, 2012). Az énképzés továbbá általános jelenség grandiózus narcisztikus személyek körében. Az ilyen személyiséggel rendelkezők ugyanis úgy érzik, különleges bánásmódot érdemelnek, túlzóan pozitív énképük miatt pedig meg vannak róla győződve, hogy joguk van arrogánsan és kizsákmányolóan viselkedni másokkal (Finkel és mtsai, 2006; idézi Engyel, 2019). Esetükben ezért nem belső bizonytalanságuk leplezése a cél, hanem megerősítést szeretnének kapni másoktól abban, hogy valóban olyan tökéletesek, mint amennyire képzelik magukat (Smith és mtsai, 2016), valamint náluk a stratégia használatának funkciója elsősorban felerősíteni és fenntartani felnagyított énképüket (Sherry, Hewitt, Flett, Lee-Baggeley és Hall, 2007).

A második dimenziót, a *hibák elrejtését* (non-display of imperfections) olyan helyzetekben alkalmazzák, amikor a perfekcionista képességei megmérettetnek. Azok számára, akikben magas a hibák elrejtésének igénye, különösen fontos, hogy mások ne lássák őket hibázni, mivel félnek attól, hogy gúny tárgyává válnak, vagy mások rossz véleménnyel lesznek róluk. Ezért gyakran tudatosan kerülni is fogják azokat a szituációkat, ahol hiányosságaikra fény derülhet. Számukra a nem tökéletes viselkedés összeférhetetlen a magukról mutatott idealizált képpel (Hewitt és mtsai, 2003).

A hibák elrejtéséhez nagyban hasonlatos az énbemutató harmadik dimenziója, a *hibák elhallgatása* (non-disclosure of imperfections), melyet szintén a társas elutasítás félelme motivál, viszont szavakban, avagy inkább a szavak hiányában testesül meg. Lényege, hogy a perfekcionista eltitkolja mások elől, ha hibázik, vagy ha nem sikerül neki valami tökéletesen (Hewitt és mtsai, 2003). Ez azzal a következménnyel járhat, hogy társai, mivel nem tudnak problémáiról, nem fognak neki segítséget nyújtani, amikor szüksége lenne rá, így egyedül maradhat nehézségeivel (Kawamura és Frost, 2004).

A perfekcionista énbemutató az iskolában egész változatos módokon jelenhet meg. Azok a tanulók, akik saját elvárásaiknak akarnak megfelelni, jellemzően a hibák elrejtésének stratégiáját alkalmazzák, avagy igyekeznek elkerülni azokat a helyzeteket, ahol fény derülhet hiányosságaikra. Például nem állnak be kosárlabdázni, ha tisztában vannak azzal, hogy ügyetlenek benne, vagy társaiktól elvonulva öltöznék át, ha nem elégedettek testükkel. Akik viszont nem magukért tanulnak, hanem azért, hogy szüleik és tanáraik elégedettségét kivívják, inkább verbális úton próbálják mindezt megvalósítani azáltal, hogy a számukra túlságosan nagy kihívást jelentő feladatok esetén magányosan őrlődnek, mivel szerintük segítséget kérni egyenlő a gyengeség beismerésével (Stoeber és Roche, 2014). Ha valaki úgy érzi, nem tud szülei, tanárai vagy kortársai elvárásainak megfelelni, esetleg arra számíthat, hogy kritikusak vagy bántók lesznek vele, ha nem teljesít elég jól, mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy hibáit, gyengeségeit eltitkolja (Hewitt és mtsai, 2003).

A perfekcionista énbemutató és az önhátráltatás

Az, hogy egy tanuló miképp teljesít az iskolában, inter- és intraperszonális változók komplex folyamatainak az eredménye. A perfekcionista énbemutató csak egy e sok változó közül, s bár

hozzájárulása a tanulmányi teljesítményhez nem annyira közvetlen, mint mondjuk a hatékonyan töltött, tanulásra fordított idő, mégis egy olyan lényeges összetevő, melynek kölcsönhatása más tényezőkkel különbségeket tehet abban, egyes tanulók miképp közelítenek meg problémákat, milyen hatékonysággal tudnak kitartani céljaik mellett, hogyan érzik magukat az iskolában, valamint miképp boldogulnak társas kapcsolataikban (Cowie, Nealis, Sherry, Hewitt és Flett, 2018).

Az önhátráltatás (vagy önakadályozás,¹ self-handicapping) egy olyan védekező stratégia, amely során az önhátráltató akadályokat görget saját teljesítménye elé még a megmérettetés előtt. Ezek az akadályok, mint például egy teszt előtti hajnalig tartó szórakozás, ürügyként szolgálhatnak ahhoz, hogy sikertelenség esetén annak okait az önhátráltató és környezete külső tényezőknek tulajdonítsa, ne pedig értelmi képességeinek vagy a hozzáértés hiányának (Martin, Marsh és Debus, 2001). Fontos különbséget tenni az egyszerű, utólagos attribúciók és az önhátráltatás között. Előbbi ugyanis nem jár tényleges teljesítménycsökkenéssel, csupán utólagos kísérlet az arculatvédésre, míg az önhátráltatók ténylegesen rontják saját teljesítményüket (Murray és Waden, 1992).

Az önhátráltatás fogalmának megalkotására annak a megfigyelése vezette rá a téma korai kutatóit, hogy az alkoholisták miként próbálják felmenteni magukat cselekedeteik felelőssége alól. Mivel az alkohol teljesítményrontó hatásai közismeretek, így a társas környezetnek egyszerű párhuzamot vonni az alkoholista kudarcai és az ital között. A részegségre fogni a sikertelenséget így nem utólagos attribúció, hanem kézzelfogható ok és okozat (Berglas és Jones, 1978).

Hasonlóan az önhátráltatáshoz, a perfekcionista énbemutatás célja is a szelf védelme a környezet megítélésének befolyásolása által. Akik tökéletesnek akarnak tűnni, azok gyakrabban keverednek olyan helyzetbe, ahol tagadásra és kifogáskeresésre kényszerülnek hibáik elrejtése érdekében. Ez alapján nem meglepő, hogy a szakirodalom erős együtt járást talált az énbemutatás mindhárom dimenziója és az önhátráltatás között (Hewitt és mtsai, 2003).

A perfekcionista énbemutatás és a társas önértékelés

A szelf védelmezésének igényében implicit módon megjelenik a személyiségkutatás egyik központi fogalma, az önértékelés is, különösen annak társas aspektusai. A társas önértékelés a társadalom egészében, valamint a szűkebb értelemben vett társas kapcsolatokban megélt magabiztosságot, népszerűséget és jóllétet jelenti (Lawson, 1979). A perfekcionista énbemutatást pont ezen társas előnyök kivívása hívja életre: mások elfogadásának, szeretetének és tiszteletének megszerzése (Baumeister és Leary, 1995). Gyakorlati megvalósulásában azonban a túlzó megfelelési kényszer olyan negatív következményekkel jár, mint az elutasítástól való félelem, a túlérzékenység vagy akár az ellenséges attitűd, ami az énbemutatás eredeti céljával ellentétben társas elszigetelődést és népszerűtlenséget eredményez (Flett, Hewitt, Garschowitz és Martin, 1997).

¹A hazai szakirodalomban a self-handicapping magyar fordítására az önakadályozás (lásd Török, Szabó és Boda-Ujlaky, 2016; Török, Szabó és Tóth, 2017), illetve az önhátráltatás (lásd Nagy és D. Molnár, 2017) kifejezést is használják. Mindkét fogalom ugyanazt a tartalmat fedti le, és szinte egy időben jelentek meg az ezzel kapcsolatos tanulmányok. Mivel korábbi munkáinkban az önhátráltatás kifejezést használtuk, jelen tanulmányunkban is ezt alkalmazzuk, mindazonáltal az önakadályozás kifejezés szinonimájának tekintjük.

Az önértékelési problémák kulcstényezők a perfekcionista énbemutatós fenntartásában. Ahogy a perfekcionizmusnak mint vonásnak is központi eleme a feltételes önbecsülés (Stoeber, Smith, Saklofske és Sherry, 2021), a perfekcionista énbemutatósban is fontos szerepet játszik. A perfekcionista önbecsülése ingadozhat tanulmányi sikereik, esetleg sport vagy művészeti teljesítményük tükrében, míg akikben a perfekcionista énbemutatós igénye dominál, könnyen lehet, hogy önbecsülésük alapjául a társas népszerűséget választják. Összességében a nemzetközi kutatások eredményeiből az rajzolódik ki, hogy erős az összefüggés az alacsony önértékelés és a magas perfekcionista énbemutatós között, és ez a kapcsolat különösen igaz az önértékelés társas aspektusaira, valamint a hibák elrejtésére és elhallgatására (Hewitt és mtsai, 2003).

Célok

A perfekcionista énbemutatós már korábban összefüggésbe hozták az önhátráltatással és a társas önértékeléssel is (Hewitt és mtsai, 2003), azonban ennek hazai vonatkozása még feltáratlan. Bár hazánkban már többen is vizsgálták a perfekcionizmus mint vonás összefüggéseit (pl. Fehér és Kasik, 2018; Reinhardt, Tóth és Kenneth, 2019), a perfekcionista énbemutatós dimenziói eddig nem kerültek be a hazai kutatásokba. Kutatásunk elsődleges célja az volt, hogy megvizsgáljuk magyarországi mintán, középiskolások körében a perfekcionista énbemutatós jellemzőit és összefüggéseit a társas önértékeléssel és önhátráltatással. A kutatásunk relevanciája, hogy hazánkban még nem vizsgálták ezen változók összefüggéseit, így lehetőségünk nyílt összevetni eredményeinket a nemzetközi irodalomban találtakkal. Továbbá mintánkban középiskolás tanulók vettek részt, míg a korábbi kutatások jellemzően egyetemisták körében zajlottak.

MÓDSZER

Az adatgyűjtésünk 2019 szeptemberétől 2020 elejéig tartott, szegedi középiskolákban, valamint online, a Google Forms felületén kényelmi mintavétellel. A kutatásban összesen 192-en vettek részt, akik közül 68-an (35,4%) papíralapon töltötték ki a kérdőívcsomagot, 124-en (64,5%) pedig online. A kutatásban részt vevők nemek szerinti eloszlása viszonylag kiegyensúlyozott volt, 88 (45,8%) fiúval és 103 (53,6%) lánnyal (1 résztvevőnél hiányzó válasz). Életkor tekintetében résztvevőink többsége 14 és 18 év közötti volt ($N = 159$), míg az online változat résztvevői közül idősebbek is kikerültek, 19 és 21 év között ($N = 33$). Legnagyobb számban a 16 ($N = 45$), valamint a 18 ($N = 42$) évesek alkották a mintát.

Eszközök

Kutatásunk során a következő kérdőíveket és néhány háttérváltozóra vonatkozó kérdéssort használtunk.

1. A *Perfekcionista énbemutatós kérdőív – Ifjúsági változat* (*The Perfectionistic Self-Presentation Scale – Junior Form*, PSPS-Jr, Hewitt és mtsai, 2011)

A kérdőív a perfekcionista énbemutatós három dimenzióját méri három alskála mentén. Ezek az Énreklámozás („Azt akarom, hogy mások is tudjanak róla, ha valamit ügyesen csinálok”),

a Hibák elrejtése („Rosszabb hibázni, ha mások is látják”) és a Hibák elhallgatása („Nem mondom el másoknak, ha valamiben kudarcot vallok”). A kérdőív 18 állítást tartalmaz, melyeket egytől ötig (1 – egyáltalán nem jellemző, 5 – teljesen jellemző) terjedő Likert-skálán értékelnek a kitöltők. Mivel a kutatásunk leginkább középiskolai tanulókat mért, így a PSPS gyerekeknek és serdülőknek szóló változatát (PSPS-Jr) alkalmaztuk. A magasabb pontszám a perfekcionista énbemutató magasabb megnyilvánulását jelenti.

2. Az Iskolai önhátráltatás kérdőív (*The Academic Self-Handicapping Scale, ASHS, Urdan és Midgley, 2001*)

Az önhátráltatás mérésére az ASHS magyar nyelvű változatát használtuk. A kérdőív az önhátráltatás énvédő jellegét ragadja meg, és azáltal mér többet, mint az egyszerű attribúció, hogy egyszerre irányul az önhátráltatásra mint viselkedésre (a gyakorlásra fordított idő csökkentése), a viselkedés okaira (hogy az idő hiánya kifogásként szolgálhasson az alacsony teljesítményre), valamint az önhátráltatás alkalmazásának idejére (aminek a teljesítményhelyzet előtt kell létrejönnie, megkülönböztetve az önhátráltatást az utólagos kifogáskereséstől). Például: „Vannak olyan tanulók, akik hagyják, hogy társaik elvonják a figyelmüket órán vagy házi feladat készítése közben. Ha ezt követően nem sikerül olyan jól teljesíteniük, mint remélték, vagy nem készítették el a feladatukat, azt mondják, a többiek akadályozták őket a felkészülésben. Mennyire igaz ez rád?” A kérdőív 6 itemet tartalmaz, melyeket egytől ötig terjedő (1 – egyáltalán nem igaz, 5 – teljesen igaz) Likert-skálán értékelnek a kitöltők. A magasabb pontszám az önhátráltatás magasabb alkalmazását jelenti.

3. A Társas önértékelés kérdőív (*The Social-Esteem Scale, SSES, Kerla és Repišti, 2013*)

Az SSES (2013) Lawson (1979) 30 itemes Social Self-Esteem Inventory (SSSI) kérdőívének rövidített változata, mely 9 állítást tartalmaz. A kérdőív egy faktor mentén méri a társas önértékelést, nem operál alszkalákkal. Az értékelt állítások arra vonatkozóan nyújtanak információt, hogy a kitöltő miképp látja saját sikerességét társas helyzetekben („El tudom érni, hogy a környezetemben lévőek jól érezzék magukat.”), valamint hogyan vélekedik saját tulajdonságairól („Barátságos vagyok.”). A magasabb pontszám a pozitív társas önértékelést jelenti.

Az eredeti kérdőív állításait hatpontos Likert-skálán kell értékelni (1 – totally disagree, 2 – mostly disagree, 3 – somewhat disagree, 4 – somewhat agree, 5 – mostly agree, 6 – totally agree), melyet mi a magyar változatban ötpontosra (1 = egyáltalán nem igaz, 2 = inkább nem igaz, 3 = igaz is, meg nem is, 4 = inkább igaz, 5 = teljesen igaz) változtattunk a kérdőívcsomag egységessége érdekében. Úgy véltük, hogy annak ellenére, hogy a középső két skálaértéket összevonjuk, a skála nem veszít a tartalmi mondanivalójából, mivel egy értékkel is ki lehet fejezni az „egyed is ért, és nem is” kategóriáját.

4. Háttérváltozók

Kérdőívcsomagunk 11 háttérkérdést tartalmazott, melyek a következőkre vonatkoztak: nem (1 – fiú, 2 – lány) és életkor, szülők (anya és apa) iskolai végzettsége (1 – nyolc általános, 5 – egyetem), testvérek száma (0/1/2/3/4/több), születési sorrend (1 – első, 4 – negyedik vagy annál több), iskolába járás szeretete (1 – egyáltalán nem, 5 – nagyon szeretek), elégedettség a saját iskolai teljesítménnyel (1 – egyáltalán nem, 5 – teljesen), továbbtanulási szándék egyetemre érettségi után („Szeretnéd-e érettségi után egyetemen folytatni a tanulmányaid?” 1 – egyáltalán nem, 5 – mindenképp). Továbbá megkérdeztük, mennyire tartják fontosnak azt, hogy milyen

érdemjegyeket kapnak (1 – egyáltalán nem, 5 – nagyon fontos), valamint szerintük a szüleik számára mennyire fontos az, hogy ők milyen jegyeket kapnak az iskolában (1 – egyáltalán nem, 5 – nagyon fontos).

ELJÁRÁS

Statisztikai elemzés

Az elemzéseket az IBM-SPSS 26.0 és a Jamovi 2.3.2 statisztikai programcsomagokkal végeztük. A kérdőívek belső megbízhatóságának becslésére Cronbach-alfa-mutatót számítottunk. Az egyes változók közötti együtt járás kimutatására Pearson-féle korrelációs együtthatót, a változók kapcsolatának vizsgálatára mediációs modellt és SEM-elemzést alkalmaztunk.

Etikai vonatkozások

Kutatásunkat az SZTE Neveléstudományi Doktori Iskolájának Etikai Bizottsága hagyta jóvá a 24/2019-es ügyiratszám alatt.

EREDMÉNYEK

A kutatásban használt kérdőíveken reliabilitásvizsgálatot végeztünk, melynek eredményei szerint (1. táblázat) a skálák megbízhatóan működnek. A legmagasabb Cronbach-alfa-értékkel a perfekcionista énbemutatós énképzés alsóskálája rendelkezett, míg a hibák elrejtése és elhallgatása alsóskálák megbízhatósága alacsonyabb, bár ennek ellenére is megfelelő volt.

A leíró adatok szerint a perfekcionista énbemutatós alsóskálái közül a hibák elrejtése alsóskálán gyakoribbak a magasabb értékek (Skewness jobbra ferde), míg a másik kettőnél jellemzőbbek az alacsonyabb átlagok (Skewness balra ferde eloszlású). A társas önértékelés skálán a tanulók jellemzően magasabb értékeket (Skewness jobbra ferde), míg az iskolai önhátráltatás skálán gyakoribb alacsony értékeket mutattak (Skewness balra ferde eloszlású). Ezek az eredmények azt mutatják, hogy a tanulók önbevallása alapján jellemzőbb rájuk a hibák elrejtése, mint a hibák elhallgatása, illetve az énképzést nem alkalmazzák olyan gyakran, és társas önértékelésük is közepes vagy magas értéket mutat, míg az önhátráltatás kevésbé jellemző rájuk.

Nemek tekintetében az átlagok többsége nem volt szignifikánsan különböző, mindössze a perfekcionista énbemutatós hibák elrejtése alsóskáláján találtunk kimutatható különbséget, mely esetében a lányok magasabb értéket mutattak, mint a fiúk (2. táblázat). A tendencia a

1. táblázat. A vizsgált változók leíró adatai és a skálák megbízhatósága

Skálák/alsóskálák	Átlag (Szórás)	Min.–Max.	Medián	Skewness	Cronbach-alfa
Énképzés	21,4 (7,71)	8,00–39,0	20,0	0,40	0,91
Hibák elrejtése	13,8 (3,80)	4,00–20,0	14,0	–0,35	0,75
Hibák elhallgatása	12,2 (3,41)	4,00–20,0	12,0	0,18	0,74
Társas önértékelés	33,7 (6,06)	11,0–45,0	34,0	–0,54	0,86
Iskolai önhátráltatás	10,7 (4,05)	6,00–22,0	9,0	0,89	0,80

2. táblázat. Nemek szerinti eredmények és különbségek

Skálák/alskálák	Nem	N	Átlag	Szórás	Kétmintás t-próba	
					<i>t</i>	<i>p</i>
Énreklámozás	fiú	85	20,57	7,48	-1,305	0,19
	lány	102	22,04	7,87		
Hibák elrejtése	fiú	89	13,16	3,71	-2,132	0,03
	lány	103	14,32	3,82		
Hibák elhallgatása	fiú	88	12,31	2,97	0,306	0,76
	lány	103	12,16	3,75		
Társas önértékelés	fiú	88	34,23	6,18	1,167	0,25
	lány	101	33,20	5,93		
Iskolai önhátráltatás	fiú	89	10,92	4,16	0,616	0,54
	lány	102	10,56	3,96		

perfekcionista énbemutató többi alskáláján is megfigyelhető, de összességében nem akkora mértékben, hogy szignifikáns különbséget eredményezzen.

Az életkor tekintetében szignifikáns különbség mutatkozott az énreklámozás terén ($F = 2,518$, $p = 0,02$). Míg a fiatalabb korosztály magasabb, az idősebb korosztály alacsonyabb értékeket mutatott a Tukey B próba alapján ($\{14,15,16,17\} > \{18,19,20\}$). A hibák elrejtése a 14 éveseknek a legfontosabb, míg a 20 éveseknek a legkevésbé fontos ($\{14\}\{15,16,17, 18,19\} > \{15,16,17, 18,19\}\{20\}$).

A különböző háttérváltozók és a vizsgált területek közötti összefüggések alapvetően alacsony vagy közepes szignifikáns együtt járásokat eredményeztek (3. táblázat). A perfekcionista énbemutató énreklámozás alskálája a születési sorrenddel, a jó jegy fontosságával, valamint az egyetemi végzettség megszerzésének szándékával mutatott szignifikáns kapcsolatot. A hibák elrejtése csak a jó jegy fontosságával pozitív, míg a hibák elhallgatása csak az iskolába járás szeretetével mutat negatív előjelű együtt járást. A társas önértékelés az iskolába járás szeretetével és az iskolai teljesítmény elégedettségével jelez pozitív együtt járást. Az önhátráltatás minden vizsgált háttérrel szignifikáns kapcsolatban áll, és a születési sorrend kivételével mindegyikkel negatív előjelű együtt járást mutat.

Az önhátráltatás összefüggéseit megvizsgálva, azok a tanulók, akik nagyon szeretnek iskolába járni, szignifikánsan alacsonyabb értéket mutatnak az önhátráltatás terén ($M_{\text{szerezet}} = 8,33$, $SD = 2,58$), mint azok, akik egyáltalán nem vagy nem szeretnek iskolába járni ($M_{\text{nemszeret}} = 12,77$, $SD = 5,26$;

3. táblázat. Az alskálák és a háttérváltozók közötti együtt járás

r (Pearson)	1	2	3	4	5
Énreklámozás	-0,19**	n. s.	n. s.	0,24**	0,15*
Hibák elrejtése	n. s.	n. s.	n. s.	0,20**	n. s.
Hibák elhallgatása	n. s.	-0,16*	n. s.	n. s.	n. s.
Társas önértékelés	n. s.	0,21**	0,17*	n. s.	n. s.
Iskolai önhátráltatás	0,15*	-0,25***	-0,30***	-0,20**	-0,18**

Megjegyzés: 1 – Születési sorrend; 2 – Iskolába járás szeretete; 3 – Iskolai teljesítménnyel való elégedettség; 4 – Fontos a jó jegy; 5 – Egyetemen való továbbtanulás szándéka; * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$

$p < 0,05$), illetve a társas önértékelés (SSE) terén hasonló tendenciát mutatnak ($M_{\text{szerep}} = 38,83$, $SD = 4,83$; $M_{\text{nemszeret}} = 30,62$, $SD = 9,40$; $p < 0,05$). Az iskolai teljesítménnyel való elégedettség alapján, akik nagyon elégedettek saját teljesítményükkel, alacsonyabba értékelték önhátráltatásukat ($M_{\text{elégedett}} = 8,37$, $SD = 2,36$), és magasabba a társas önértékelésüket ($M_{\text{elégedett}} = 35,42$, $SD = 4,92$), mint azok, akik egyáltalán nem elégedettek ($M_{\text{nemelégedett}} = 12,77$, $SD = 5,32$; $M_{\text{nemelégedett}} = 30,36$, $SD = 8,75$; $p < 0,05$). Azok a tanulók, akiknek nagyon fontos a jó jegy megszerzése, magasabb értéket értek el az énréklámozás terén ($M_{\text{fontos}} = 23,90$, $SD = 8,34$), mint azok, akiknek nem fontos ($M_{\text{nemfontos}} = 15,50$, $SD = 4,66$; $p < 0,05$).

A háttérváltozók, valamint a perfekcionista énbemutatós dimenziói, a társas önértékelés és iskolai önhátráltatás közötti kapcsolatok feltárására strukturális egyenleteken alapuló (SEM) elemzést végeztünk. A modellbe a vizsgált háttérváltozók közül a családi háttér (anya, illetve apa iskolai végzettsége, hányadik gyerek a testvérek között) és a tanulmányi előmenetellel kapcsolatos attitűd (iskolai teljesítménnyel való elégedettség, egyetemen való továbbtanulás szándéka, iskolába járás szeretete, a jó jegy fontossága), valamint a perfekcionista énbemutatós dimenziói, a társas önértékelés és az iskolai önhátráltatás kerültek bele. A kidolgozott SEM-modell jó illeszkedést mutatott ($\chi^2 = 482$, $df = 403$, $p < 0,01$; RMSEA = 0,03; SRMR = 0,07; CFI = 0,97; TLI = 0,97). Az 1. ábrán látható SEM-modellben habár a családi háttér és a tanulmányi attitűd között közepesen erős szignifikáns kapcsolat van ($\beta = 0,45$; $p < 0,01$), csak a tanulmányi attitűd mutatott szignifikáns előrejelző hatást a perfekcionista énbemutatós énréklámozás dimenziójára ($\beta = 0,23$; $p = 0,02$), illetve negatív előjellel az iskolai önhátráltatásra ($\beta = -0,35$; $p < 0,01$). A β -értékek alapján a magasabb tanulmányi attitűd (akiknek fontos a jó jegy, elégedettek iskolai teljesítményükkel, szeretnek iskolába járni, és egyetemen szeretnének továbbtanulni) előrejelzője az énréklámozás alkalmazásának és az iskolai önhátráltatás elhagyásának.

A perfekcionista énbemutatós dimenziói, valamint a társas önértékelés és iskolai önhátráltatás közötti direkt és indirekt hatásokat mediációs modellel (GLM – általánosított lineáris modellel) ellenőriztük (2. ábra). A mediációs modellelben 5000 bootstrappeléssel számítottunk 95%-os konfidenciaintervallumot (a hatás szignifikáns, ha ez az intervallum nem tartalmazza a nullát) (Hayes, 2017). A perfekcionista énbemutatós mindhárom dimenziója szignifikáns direkt (az énréklámozás pozitív: $\beta = 0,26$; $p < 0,01$, a hibák elrejtése: $\beta = -0,28$, $p < 0,01$ és a hibák elhallgatása $\beta = -0,25$; $p < 0,01$ negatív előjelű) hatással van a társas önértékelésre, az önhátráltatásra viszont csak az énréklámozás dimenzió van szignifikáns direkt hatással ($\beta = 0,17$, $p < 0,01$). A perfekcionista énbemutatós dimenziói közötti kapcsolatok azt mutatják, hogy az énréklámozás közepesen erős hatással van a hibák elrejtésére ($\beta = 0,45$; $p < 0,01$), és gyengébb hatással a hibák elhallgatására ($\beta = 0,28$; $p < 0,01$). Az iskolai önhátráltatás szerepét tekintve nem mutatott szignifikáns mediáló hatást a perfekcionista énbemutatós dimenziói és a társas önértékelés kapcsolata.

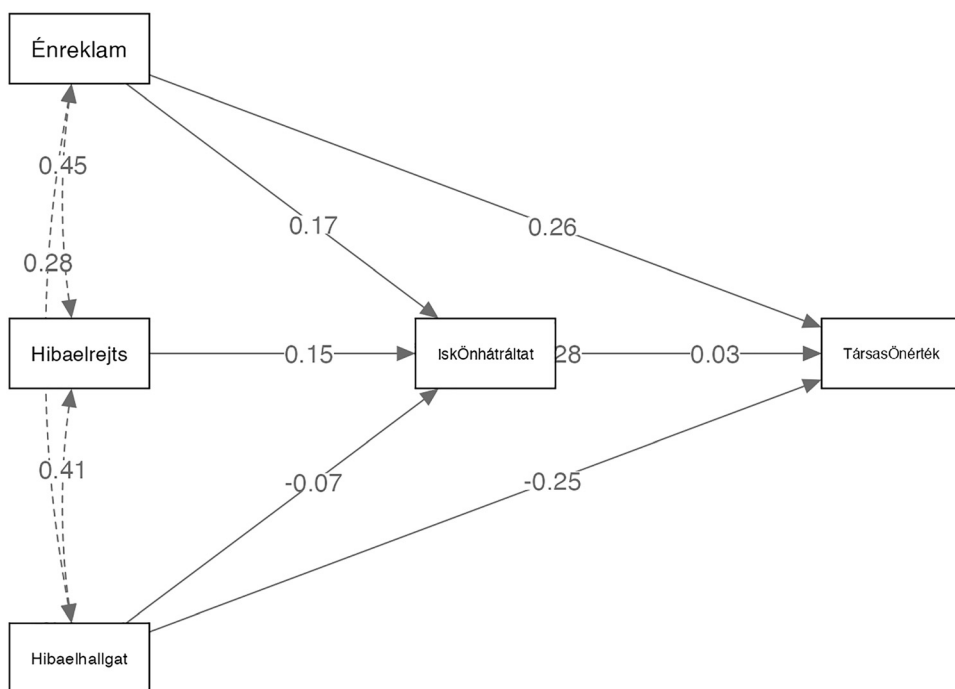
A változók közötti direkt és indirekt kapcsolat paramétereit a 4. táblázat tartalmazza.

MEGBESZÉLÉS

Nem és kor szerinti különbségek

Vizsgálatunkban a 14–15 éves tanulók körében fordult elő leginkább a perfekcionista énbemutatós. Ez minden bizonnyal abból fakadhat, hogy a középiskola elkezdésével a tanulók

2. ábra. Az iskolai önhátráltatás mediáló hatása a perfekcionista énbemutatós dimenziói és a társas önértékelés közötti kapcsolat során

Megjegyzés: Hibaelhallgatás – Hibák elhallgatása; Hibaelrejtés – Hibák elrejtése; Énreklam – Énreklámozás; Iskölai önhátráltatás – Iskolai önhátráltatás; Társasönérték – Társas önértékelés.

4. táblázat. A perfekcionista énbemutatós dimenziói (hibák elhallgatása, hibák elrejtése, énréklámozás) és a társas önértékelés közötti direkt hatás, valamint az iskolai önhátráltatás mint mediátor változó esetében mutatott indirekt hatás

	Direkt hatás		Indirekt hatás	
	β	95% CI	β	95% CI
Hibák elhallgatása \Rightarrow Iskolai önhátráltatás \Rightarrow Társas önértékelés	-0,25	(-0,69) – (-0,19)	0,002	(-0,03) – 0,05
Hibák elrejtése \Rightarrow Iskolai önhátráltatás \Rightarrow Társas önértékelés	-0,28	(-0,70) – (-0,19)	0,004	(-0,02) – 0,02
Énréklámozás \Rightarrow Iskolai önhátráltatás \Rightarrow Társas önértékelés	0,26	0,08 – 0,32	0,004	(-0,02) – 0,02

közösségi platformokon inkább a lányok körében jellemző a különböző szépítő, arcsimító filterek használata (Pescott, 2020), könnyen lehet, hogy a testi hibák elrejtésének kiemelt fontossága nem csak online, hanem a való életben is megmarad, és ez is a kapott eredmények hátterében állhat.

A perfekcionista énbemutató és a társas önértékelés kapcsolata

A perfekcionista énbemutató dimenziói és a társas önértékelés közötti összefüggések eltérő tendenciákat mutatnak. Eredményeink jól illeszkednek a korábbi kutatásokhoz, mi szerint a hibák elrejtése és elhallgatása negatív korrelációt mutat az önértékelés különböző formáival (Hewitt, Flett és Ediger, 1995). Vizsgálatunkban e két dimenzió negatív direkt hatást gyakorolt a társas önértékelésre, ami azt mutatja, hogy akik elrejtik és elhallgatják hibáikat, ez társas jóllétükre hatással van, társas helyzetekben kevésbé magabiztosak és kevésbé elégedettek önmagukkal.

A perfekcionista énbemutató harmadik dimenziója, az énréklámozás működése kevésbé egyértelmű, akár egy tanulmányon belüli almintákon is különböző összefüggéseket mutathat (Hewitt és mtsai, 2003). Ennek oka, hogy az énréklámozás önmagában akár pozitív viselkedésmódokat is magában foglalhat, viszont mivel összefügg az énbemutató másik két dimenziójával, a magas énréklámozás megnövekedett elhallgatást és elrejtést von maga után. Továbbá a narcisztikus személyiség típusú kitöltők miatt is mutathat a reálisnál kedvezőbb képet az énréklámozás és az önértékelés kapcsolata, ugyanis ők különösen magas énréklámozással és felnagyított önértékeléssel rendelkeznek (Hewitt és mtsai, 2003). Az általunk vizsgált mintában az énréklámozás szorosabb hatással van a hibák elrejtésére, mint a hibák elhallgatására, ugyanakkor direkt pozitív hatást gyakorol a társas önértékelésre. Akikre jellemző az énréklámozás, azok magabiztosabbak társas helyzetekben, társas önbecsülésük jobb, ugyanakkor, ha az énréklámozás együtt jár a hibák elrejtésével és elhallgatásával, ez a hatás csökken.

A perfekcionista énbemutató és az iskolai önhátráltatás kapcsolata

A perfekcionista énbemutató vizsgálatunkban meglepő összefüggéseket mutatott az önhátráltatással. Az énbemutató célja a szelf védelme, a tökéletes megjelenés és viselkedés hangsúlyozása és fenntartása. Mindezzel összhangban mindhárom dimenziója szignifikáns összefüggést kellene mutasson az önhátráltatással (Hewitt és mtsai, 2003). Azonban mintáinkon csak a hibák elrejtése és az énréklámozás dimenziók voltak hatással az önhátráltatásra, a hibák elhallgatása nem. Az ellentmondásnak számos oka lehet, feloldása azonban további vizsgálatokat igényel. Először is adódhat a két vizsgálat célcsoportjának különbségeiből. Míg Hewitt és munkatársainak (2003) vizsgálatában 23,63 év volt az átlagéletkor, és ebből fakadóan a perfekcionista énbemutató kérdőív felnőtteknek szóló változatát töltötték ki a résztvevők, a mi kutatásunkban az átlagéletkor 17 év volt, és a gyermekeknek és serdülőknek szánt változatot alkalmaztuk. Előfordulhat, hogy a két kérdőív változat másképp mér, vagy a középiskolás korosztály sajátosan viszonyul a hibák elhallgatásához. Másodsorban, az önhátráltatást mérő kérdőívek közötti különbség is magyarázhatja az eredményt. A vizsgálatunkban használt kérdőívben az itemek leírása konkrétan megnevezi a teljesítmény hátráltató tényezőt, mely kifogásként szolgál az önhátráltató számára (pl. Vannak tanulók, akik a dolgozatírás előtti este elvesztegetik az idejüket azért, hogy ha rossz eredményt érnek el, azt tudják mondani, nem tanultak eleget. Mennyire igaz ez rád?). Mivel egyszerre szerepel bennük egy tényleges akadályozó tényező, valamint ezen tényező kifogásnak használása, így az önhátráltatáshoz nem társul elhallgatni- vagy letagadni.

A háttérváltozók és a vizsgált területek összefüggéseinek modellje

A SEM-modell jó illeszkedése azt mutatja, hogy a vizsgálatba bevont tényezők megfelelően működnek. A tanulmányi attitűd (az iskolába járás szeretete, az iskolai eredményekkel való

elégedettség, a továbbtanulási szándék, a jó jegy fontossága) hozzájárul ahhoz, hogy a diákok úgy érezzék, nincs szükségük egy olyan, önértékelésükre és teljesítményükre is káros védekező stratégia alkalmazására, mint az önhátráltatás. Az alacsony iskolai elégedettség és az önhátráltatás kapcsolatát egy ördögi körként lehetne jellemezni, mely hosszú távon is újrateremti önmagát: az elégedetlenség hatására a tanulók többet önhátráltatnak, aminek következtében tanulmányi problémáik halmozódnak, tovább rombolva iskolai elégedettségüket (Eronen, Nurmi és Salmela-Aro, 1998; Schwinger és Stiensmeier-Pelster, 2011). Ugyanakkor a pozitív tanulmányi attitűd a perfekcionista énbemutatós énképzés dimenziójának is előrejelzője. Eredményünk jól illeszkedik ahhoz a megállapításhoz, mi szerint a jó jegyekkel rendelkező, eminens tanulók nagyobb nyomást éreznek arra, hogy az önmagukról kialakított tökéletes képet megőrizzék, mint alacsonyabb önértékelésű társaik (Ferradás, Freire, Núñez, Regueiro és Vallejo, 2016), ezért alkalmazhatják gyakrabban az énképzést. Továbbá eszközként szolgálhat az önhátráltatás számukra, hogy még okosabbnak és tehetségesebbnek mutathassák magukat (Tice és Baumeister, 1990). Ha az önhátráltatás ellenére is jól teljesítenek, akkor társaik szemében megerősítik magukról azt a képet, hogy nekik tanulniuk sem kell a sikerhez, erőfeszítés nélkül is kiemelkedők tudnak lenni (Ferradás és mtsai, 2016). Vizsgálatunkban azonban az önhátráltatás mediáló szerepét nem sikerült kimutatni a perfekcionista énbemutatós és a társas önértékelés kapcsolatában.

A perfekcionista énbemutatós működésére az általunk vizsgált családi háttérváltozók (anya és apa iskolai végzettsége, testvérek közötti sorrend) nem voltak szignifikáns hatással, szemben a tanulmányi attitűddel (jó jegy fontossága, iskolai előmenetellel való elégedettség, továbbtanulási szándék). Eredményeink szintén jól illeszkednek a korábbi megállapítások közé, mi szerint a középiskolás korosztály esetében az iskolai környezet nagyobb hatással bír, mint a családi mikroközeg (Józsa és Fejes, 2010).

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS TOVÁBBI LEHETSÉGES KUTATÁSI IRÁNYOK

A 2019–2020-as mérésünk eredményei rávilágítottak arra, hogy van értelme hazánkban is vizsgálni a perfekcionista énbemutatós, a perfekcionizmus mint vonás mellett. A kutatásunkban használt kérdőívek megfelelően működtek, így alkalmasak a vizsgált területek felmérésére. A mérőeszköz-csomagunkban használt változók összefüggései alapvetően illeszkedtek a szakirodalomban tapasztaltakhoz, illetve kiegészítették azokat. A középiskolás korosztály megszólításával újabb adatokkal egészítettük ki az eddig főként fiatal felnőttekre vonatkozó kutatásokat. Eredményeink rámutattak arra, hogy ennél a korosztálynál is jelen van a perfekcionista énbemutatós, ami a társas jóllétükre hatást gyakorol. Éppen ezért érdemes a perfekcionista énbemutatós további társas aspektusait (pl. negatív társas visszajelzések, interperszonális rághódás, szociális szorongás) a későbbi kutatásokba bevonni. Az egyre gyakoribbá váló korai kiégés (Jagodics, Kórodi és Szabó, 2021) összefüggésbe hozható a túl magas elvárások, valamint az intenzív iskolai nyomás jelenlétével, aminek egyik tényezője lehet a perfekcionista viselkedés. A perfekcionista viselkedés minél korábbi felismerése segíthet abban, hogy olyan feltételeket támasszunk a tanulók elé, amelyek saját képességeikhez igazodnak, és inkább a kiváló teljesítmény elérésére, és nem a perfekcionizmus irányába terelik őket.

A perfekcionista énbemutatós fogalmának születése óta eltelt 20 évben a közösségi média térhódításával megváltozott az a környezet, melyben a tanulók a mindennapjaikat élik. Az online tér elvárja a tökéletességet, sőt számos eszközt kínál, mellyel a felhasználók megváltoztathatják

külsejüket, így különösen fontos kérdés, hogy a fiatalok miképp igyekeznek a magukról alkotott képet befolyásolni, valamint viselkedésükre, önértékelésükre és tanulásukra milyen hatással van a közösségimédia-használat. Lehetséges, hogy e változások miatt számos korábbi eredmény ma már másképp alakulna. Fontosnak tartjuk a közösségimédia-használat szempontját is beemlíteni a későbbi kutatások körébe, ami által választ kaphatnánk feltételezésünkre.

Érdemes lenne a továbbiakban a perfekcionista énbemutatás kialakulását befolyásoló egyéb háttérváltozók szerepét feltárni, mint például a szülői nevelési stílus, a szülők perfekcionista viselkedése, amelyek mintaként szolgálhatnak a perfekcionista viselkedés működésében.

LIMITÁCIÓK

A kutatásunk egyik limitációja, hogy keresztmetszeti mérést alkalmazott, ezért az eredmények együtt járáson alapulnak. A jövőben hasznos lehetne longitudinális vizsgálatok keretében is vizsgálni ezt a tendenciát ahhoz, hogy a változók valódi kauzális kapcsolatairól megfelelő következtetéseket vonhassunk le. A kényelmi mintavétel is lecsökkenti az eredményekre vonatkozó általános következtetések levonását, így eredményeink a mintában részt vevőkre vonatkoztathatók elsődlegesen. Továbbá az online kitöltők közül nem mindenkiről tudtuk megállapítani, milyen iskolatípusba jártak, valóban tanulók voltak-e. Feltételezzük, hogy aki már nem tanuló, nem szánt volna időt iskolába járással kapcsolatos kérdések megválaszolására, viszont utólagosan nem tudjuk ezt ellenőrizni. Érdemes lett volna valamilyen szűrőt alkalmazni az online kérdőív esetében, amellyel pontosabb képet kaphatunk e kérdés tekintetében.

IRODALOM

- Baumeister, R., & Leary, M. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497–529. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>.
- Berglas, S., & Jones, E. E. (1978). Drug choice as a self-handicapping strategy in response to noncontingent success. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(4), 405–417. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.36.4.405>.
- Burns, D. D. (1980). The perfectionists script for self-defeat. *Psychology Today*, 34–52.
- Chen, C., Hewitt, P., Flett, G., Cassels, T., Birch, S., & Blasberg, J. (2012). Insecure attachment, perfectionistic self-presentation, and social disconnection in adolescents. *Personality and Individual Differences*, 52(8), 936–941. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.02.009>.
- Cowie, M. E., Nealis, L. J., Sherry, S. B., Hewitt, P. L., & Flett, G. L. (2018). Perfectionism and academic difficulties in graduate students: Testing incremental prediction and gender moderation. *Personality and Individual Differences*, 123, 223–228. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.11.027>.
- Crăciun, B., & Dudău, D. (2014). The relation between perfectionism, perfectionistic self-presentation and coping strategies in medical employees. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 127, 509–513. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.03.300>.
- Engyel, M. (2019). Nácizmus és jóllét – a nácisztikus működésmód költségei. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 74(3), 391–406. <https://doi.org/10.1556/0016.2019.74.3.8>.

- Eronen, S., Nurmi, J.-E., & Salmela-Aro, K. (1998). Optimistic, defensive-pessimistic, impulsive and self-handicapping strategies in university environments. *Learning and Instruction*, 8(2), 159–177. [https://doi.org/10.1016/s0959-4752\(97\)00015-7](https://doi.org/10.1016/s0959-4752(97)00015-7).
- Fehér, O., & Kasik, L. (2018). A szociálisprobléma-megoldás és a perfekcionizmus kapcsolata 12, 15 és 18 évesek körében. *Iskolakultúra*, 28(8–9), 9–21. <https://doi.org/10.14232/iskkult.2018.8-9.9>.
- Ferradás, M. del M., Freire, C., Núñez, J. C., Regueiro, B., & Vallejo, G. (2016). The relationship between self-esteem and self-worth protection strategies in university students. *Personality and Individual Differences*, 88, 236–241. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.09.029>.
- Finkel, E., Campbell, W., Brunell, A., Dalton, A., Scarbeck, S., & Chartrand, T. (2006). High-maintenance interaction: Inefficient social coordination impairs self-regulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(3), 456–475. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.91.3.456>.
- Flett, G., Hewitt, P., Garshowitz, M., & Martin, T. (1997). Personality, negative social interactions, and depressive symptoms. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement*, 29(1), 28–37. <https://doi.org/10.1037/0008-400x.29.1.28>.
- Flett, G., Hewitt, P., Whelan, T., & Martin, T. (2007). The perfectionism cognitions inventory: Psychometric properties and associations with distress and deficits in cognitive self-management. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 25(4), 255–277. <https://doi.org/10.1007/s10942-007-0055-4>.
- Forgas, J. P. (1989). *A társas érintkezés pszichológiája*. Budapest: Gondolat.
- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C., & Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14(5), 449–468. <https://doi.org/10.1007/bf01172967>.
- Hayes, A. F. (2017). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach*. New York: Guilford Publications. <https://doi.org/10.1111/jedm.12050>.
- Hewitt, P. L., & Flett, G. L. (1991). Perfectionism in the self and social contexts: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(3), 456–470. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.3.456>.
- Hewitt, P., & Flett, G. (1993). Dimensions of perfectionism, daily stress, and depression: A test of the specific vulnerability hypothesis. *Journal of Abnormal Psychology*, 102(1), 58–65. <https://doi.org/10.1037/0021-843x.102.1.58>.
- Hewitt, P. L., Flett, G. L., Besser, A., Sherry, S. B., Caelian, C., & Birch, S. (2011). Perfectionistic self-presentation in children and adolescents: Development and validation of the perfectionistic self-presentation scale—junior Form. *Psychological Assessment*, 23(1), 125–142. <https://doi.org/10.1037/a0021147>.
- Hewitt, P. L., Flett, G. L., & Ediger, E. (1995). Perfectionism and depression: Longitudinal assessment of a specific vulnerability hypothesis. *Journal of Abnormal Psychology*, 105(2), 276–280. <https://doi.org/10.1037/0021-843x.105.2.276>.
- Hewitt, P. L., Flett, G. L., Sherry, S. B., Habke, M., Parkin, M., Lam, R., ... Stein, M. B. (2003). The interpersonal expression of perfection: Perfectionistic self-presentation and psychological distress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(6), 1303–1325. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.84.6.1303>.
- Hewitt, P. L., Habke, A. M., Lee-Baggeley, D. L., Sherry, S. B., & Flett, G. L. (2008). The impact of perfectionistic self-presentation on the cognitive, affective, and physiological experience of a clinical interview. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 71(2), 93–122. <https://doi.org/10.1521/psyc.2008.71.2.93>.
- Jagodics, B., Kóródi, K., & Szabó, É. (2021). A Diák Kiegészítő Kérdőív szerkezetének vizsgálata magyar mintán. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 76(1), 1–22. <https://doi.org/10.1556/0016.2021.00020>.
- Józsa, K., & Fejes, J. B. (2010). A szociális környezet szerepe a tanulási motiváció alakulásában: a család, az iskola és a kultúra hatása. In A. Zsolnai, & L. Kasik L. (szerk.), *A szociális kompetencia fejlesztésének elméleti és gyakorlati alapjai* (pp. 134–162). Budapest: Tankönyvkiadó.

- Kawamura, K., & Frost, R. (2004). Self-concealment as a mediator in the relationship between perfectionism and psychological distress. *Cognitive Therapy and Research*, 28(2), 183–191. <https://doi.org/10.1023/b:cotr.0000021539.48926.c1>.
- Kerla, M., & Repišti, S. (2013). The intercultural sensitivity and social self-esteem of high school students. 3rd International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics, Sarajevo.
- Lawson, B. R. (1979). Cognitive strategies in architectural design. *Ergonomics*, 22(1), 59–68. <https://doi.org/10.1080/00140137908924589>.
- Mackinnon, S. P., Sherry, S. B., Graham, A. R., Stewart, S. H., Sherry, D. L., Allen, S. L., Fitzpatrick, S., & McGrath, D. S. (2011). Reformulating and testing the perfectionism model of binge eating among undergraduate women: A short-term, three-wave longitudinal study. *Journal of Counseling Psychology*, 58(4), 630–646. <https://doi.org/10.1037/a0025068>.
- Martin, A., Marsh, H., & Debus, R. (2001). A quadripolar need achievement representation of self-handicapping and defensive pessimism. *American Educational Research Journal*, 38(3), 583–610. <https://doi.org/10.3102/00028312038003583>.
- Murray, C., & Warden, M. (1992). Implications of self-handicapping strategies for academic achievement: A reconceptualization. *The Journal of Social Psychology*, 132(1), 23–37. <https://doi.org/10.1080/00224545.1992.9924685>.
- Nagy, Z., & D. Molnár, É. (2017). Tanulást hátráltató, nem hatékony stratégiák és korrigálási lehetőségeik. *Magyar Pedagógia*, 117(4), 347–363. <https://doi.org/10.17670/MPed.2017.4.347347>.
- Pescott, C. (2020). “I wish I was wearing a filter right now”: An exploration of identity formation and subjectivity of 10- and 11-year olds’ social media use. *Social Media + Society*, 6(4), 205630512096515. <https://doi.org/10.1177/2056305120965155>.
- Reinhardt, M., Tóth, L., & Kenneth, G. (2019). Perfekcionista csoportok pozitív mentális egészsége – a perfekcionizmus, az érzelmszabályozás és a szubjektív jóllét mintázódása fiatal élsportolók körében. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 74(3), 301–325. <https://doi.org/10.1556/0016.2019.74.3.3>.
- Schwinger, M., & Stiensmeier-Pelster, J. (2011). Prevention of self-handicapping — the protective function of mastery goals. *Learning and Individual Differences*, 21(6), 699–709. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2011.09.004>.
- Sherry, S., Hewitt, P., Flett, G., Lee-Baggeley, D., & Hall, P. (2007). Trait perfectionism and perfectionistic self-presentation in personality pathology. *Personality and Individual Differences*, 42(3), 477–490. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.07.026>.
- Slaney, R., Rice, K., Mobley, M., Trippi, J., & Ashby, J. (2001). The revised almost perfect Scale. *Measurement and Evaluation In Counseling and Development*, 34(3), 130–145. <https://doi.org/10.1080/07481756.2002.12069030>.
- Smith, M., Sherry, S., Chen, S., Saklofske, D., Flett, G., & Hewitt, P. (2016). Perfectionism and narcissism: A meta-analytic review. *Journal of Research in Personality*, 64, 90–101. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2016.07.012>.
- Stoeber, J., & Otto, K. (2006). Positive conceptions of perfectionism: Approaches, evidence, challenges. *Personality and Social Psychology Review*, 10(4), 295–319. https://doi.org/10.1207/s15327957pspr1004_2.
- Stoeber, J., & Roche, D. (2014). Affect intensity contributes to perfectionistic self-presentation in adolescents beyond perfectionism. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 32(2), 164–180. <https://doi.org/10.1007/s10942-013-0176-x>.
- Stoeber, J., Smith, M., Saklofske, D., & Sherry, S. (2021). Perfectionism and interpersonal problems revisited. *Personality and Individual Differences*, 169, 110106. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110106>.

- Tice, D. M., & Baumeister, R. F. (1990). Self-esteem, self-handicapping, and self-presentation: The strategy of inadequate practice. *Journal of Personality*, 58(2), 443–464. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1990.tb00237.x>.
- Török, L., Szabó, Zs. P., & Boda-Ujlaky, J. (2016). Az önakadályozás pszichológiája. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 71(3), 513–540. <https://doi.org/10.1556/0016.2016.71.3.6>.
- Török, L., Szabó, Zs. P., & Tóth, L. (2017). Önakadályozás az iskolában: elméleti keretek, prevenció és mérési lehetőségek. *Magyar Pedagógia*, 117(1), 49–72. <https://doi.org/10.17670/MPed.2017.1.49>.
- Urdan, T., & Midgley, C. (2001). Academic self-handicapping: What we know, what more there is to learn. *Educational Psychology Review*, 13(2), 115–138. <https://doi.org/10.1023/a:1009061303214>.

Perfectionistic self-presentation among Hungarian students

Zoltán Nagy-Szabó and Éva D. Molnár

Background and aims: Perfectionistic self-presentation is a relatively under-researched area in perfectionism literature. It encompasses the interpersonal behaviors by which perfectionists attempt to project an enhanced self-image (e.g., hiding their imperfections from their social environment while presenting an idealized image of themselves) and consists of three dimensions: self-promotion, non-display of imperfections, and non-disclosure of imperfections. The aim of our research was to investigate the relationship between perfectionistic self-presentation and social self-esteem, self-handicapping, academic satisfaction and various family background variables, in order to obtain a better understanding of the characteristics of perfectionistic behavior. **Methods:** Data collection took place from September to December 2019 and involved 192 high school students on online ($N = 124$) and pen-and-paper ($N = 68$) methods. Our questionnaire package included Hungarian versions of the Perfectionistic Self-Presentation Scale-Jr. (PSPS-JR, 2011), the Social Self-Esteem Scale (SSES, 2011), and the Academic Self-Handicapping Scale (ASHS, 2001), as well as 11 background questions related to school satisfaction and education. **Results:** All the questionnaires used for the research had good psychometric properties. All three dimensions of perfectionistic self-presentation had a direct influence on students' social self-esteem, which was not influenced by the mediating effect of self-handicapping. Perfectionistic self-presentation was most prevalent among 14–15 year olds, with girls showing the highest scores on the non-display of imperfections. Self-handicapping was associated with higher self-promotion, non-display of imperfections, and lower school satisfaction. Positive academic attitudes (liking going to school, importance of a good grade, satisfaction with school performance, intention to continue) were positive predictors of self-promotion and negative predictors of self-disappointment. **Conclusions:** Based on our results, the direct impact of perfectionist self-presentation social self-esteem makes it worthwhile to focus more on exploring the social aspects of perfectionistic self-presentation in the future.

KEYWORDS

perfectionism, perfectionistic self-presentation, social self-esteem

Open Access. A cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje és az esetlegesen végrehajtott módosítások feltüntetésre kerülnek. (SID_1)

